

ОБЛІК. АНАЛІЗ. АУДИТ

ACCOUNTING. ANALYSIS. AUDIT

УДК 657.6

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ У МОРСЬКИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПОРТАХ

О.В. Побережець, к.е.н., доцент

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова Одеса, Україна

К.І. Малиновська

Одеський національний політехнічний університет, Одеса, Україна

І.В. Файт

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова Одеса, Україна

В сучасних умовах ринкової економіки залишається актуальним питання готівкових розрахунків за реалізовані товари, представлені послуги, виконані роботи, розрахунків з працівниками. На сьогоднішній день в Україні суб'єкти господарської діяльності надають перевагу розрахункам у готівковій формі, що може негативно вплинути на розвиток тінізації вітчизняної економіки. Таким чином особливе значення набуває проблема організації системи контролю за додержанням порядку проведення готівкових розрахункових операцій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Теоретико-методичні застосування системи контролю готівкових розрахунків знайшли своє відображення у наукових працях багатьох вчених, зокрема, Балан А.А., Кірсанової В.В., А.С. Корміліцина, О.А. Лукашева, Побережець О.В., Цуканов С.О., Черкасової С.О. та публікаціях інших авторів. Нормативною основою роботи є законодавчі та інші нормативно-правові акти, які встановлюють механізм здійснення контролю за додержанням порядку проведення готівкових розрахункових операцій.

Не дивлячись на те, що питання контролю готівкових розрахунків у морських торговельних портах є досить висвітленим у літературі, немає чіткої системи щодо її впровадження. Тому, метою статті є дослідження системи контролю готівкових розрахунків у морських торговельних портах.

Виклад основного матеріалу дослідження

У процесі господарської діяльності підприємство повинно здійснювати розрахунки, такі

Побережець О.В., Малиновська К.І., Файт І.В. Система контролю готівкових розрахунків у морських торговельних портах.

У статті розглядається система контролю готівкових розрахунків у морських торговельних портах. Визначено види та форми проведення контролю.

Ключові слова: контроль, готівкові розрахунки, готівкові грошові кошти

Побережец О.В., Малиновская Е.И., Файт И.В. Система контроля наличных расчетов в морских торговых портах.

В статье рассматривается система контроля наличных расчетов в морских торговых портах. Определены виды и формы проведения контроля.

Ключевые слова: контроль, наличные расчеты, наличные денежные средства

Poberezhets O.V., Malinowska E.I., Fait I.V. The control system of cash payments in the commercial sea ports.

The article considers the control system of cash payments in the commercial sea ports. Identify the types and forms of control.

Keywords: control, cash transactions, cash

як розрахунки з іншими підприємствами. Одним із таких типів розрахунків у господарської діяльності морських торговельних портів є готівкові, який полягає в обміні операцій, які супроводжуються рухом готівкових грошей. Основними формами готівкових розрахунків у морських торговельних портах є обслуговування працівників з виплати заробітної плати, матеріального заохочення, відрядження, грошової допомоги та загальногосподарські витрати.

Готівкові розрахунки, оформлення касових операцій, контроль дотримання порядку ведення операцій з готівкою повинен здійснюватися відповідно до чинного законодавства. На сьогодні,

це «Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні», затверджене Постановою Правління Національного банку України від 15.12.2004 р. №637 (далі – Постанова №637) [1].

Готівка являється абсолютно ліквідним активом і тому більше усього сприйнятлива до розкрадань. Тому на підприємстві необхідно запровадити постійний контроль за схоронністю і рухом готівкових грошових коштів. Система контролю готівки у морських торговельних портах являє собою процедури, представлені на рис. 1.

Рис. 1. Процедури системи контролю готівкових грошових коштів

Джерелом контролю готівки є первинні касові документи. До документів, що безпосередньо стосуються каси, відносяться:

- прибуткові і видаткові касові ордера;
- касова і товарно-касова книги.

Зв'язок касових операцій із більшістю розділів обліку (реалізацією, розрахунками з підзвітними особами, працівниками і тому подібне) визначає необхідність порівняння касових документів з іншими документами. Тому, перевірки підлягають:

- касова книга;
- звіти касира;
- прибуткові і видаткові касові ордера;
- журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів;
- журнали № 1;

- акти інвентаризації каси;
- акти аудиторських перевірок за минулий період;
- журнал реєстрації виданих доручень;
- журнал реєстрації платіжних (розрахунково-платіжних) відомостей;
- підтверджувальні документи до касових ордерів;
- авансові звіти;
- накладні на відпуск продукції;
- податкові накладні, рахунки-фактури, товарні чеки, акти виконаних робіт, наданих послуг і тому подібне [5].

Перелік функцій системи контролю готівкових грошових коштів представлений на рис. 2.

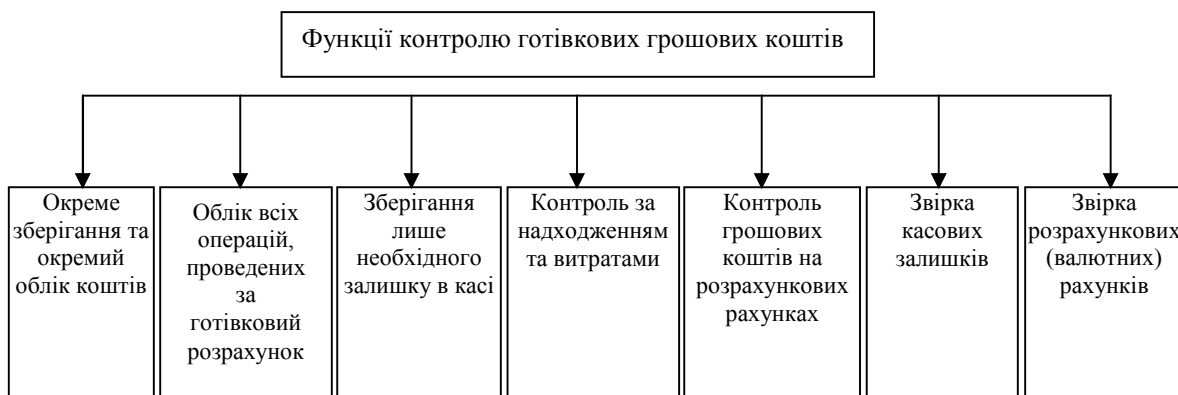

Рис. 2. Функції контролю готівки

Основними завданнями контролю готівкових грошових коштів є:

- перевірка наявності коштів на підприємстві і виявлення нестачі або надлишків;
- перевірка схоронності готівки в касі;
- перевірка цільового використання грошових коштів;
- перевірка правильності зіставлення господарських операцій за рухом грошових коштів;
- дотримання порядку ведення касових операцій у національній валюті;
- перевірка своєчасності і повноти прибуткування коштів;
- перевірка своєчасності повернення грошових коштів підзвітними особами.

Контроль за додержанням порядку проведення готівкових розрахункових операцій визначено як самостійний вид фінансового контролю, що з метою забезпечення дотримання встановленого нормативно-правовими актами порядку проведення розрахунків у готівковій формі.

Об'єктом контролю за додержанням порядку проведення готівкових розрахункових операцій у морських торговельних портах є діяльність суб'єктів підприємницької діяльності з проведення розрахунків у готівковій формі на предмет додержання встановленого порядку їх здійснення.

Предметом контролю, окрім розрахункових операцій є облік товару та грошових коштів щодо відповідності фактичних залишків тим, що документально підтверджені; ліміт готівки в касі та її використання при розрахунках за товари, роботи, послуги; наявність свідоцтв про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності, ліцензій та марок акцизного збору, торгових патентів, інших спеціальних дозволів на здійснення окремих видів підприємницької діяльності, тощо.

Контроль готівкових грошових коштів у морських торговельних портах повинен підлягати внутрішньому і зовнішньому контролю в залежності від суб'єктів, які його здійснюють (рис. 3).

Рис. 3. Види контролю готівкових грошових коштів

Слід визначити, що на сьогодні контроль за додержанням порядку проведення готівкових розрахункових операцій покладено головним чином на органи державної податкової служби. Так, відповідно до п. 75.1 ст. 75 гл. 8 розд. II ПК України [2] мають право проводити камеральні, документальні (планові або позапланові; виїзні або невиїзні) та фактичні перевірки. Але аналіз правових засад здійснення контролю у сфері обігу готівки дає можливість зробити висновок, що певні аспекти готівкових розрахунків можуть контролювати й органи державної контрольно-

ревізійної служби, Міністерства внутрішніх справ України. контрольні повноваження у сфері готівкового обігу, в тому числі розрахункових відносин у готівковій формі, в межах оперативнорозшукової діяльності, за наявності даних, які свідчать про порушення відповідного законодавства, можуть здійснювати органи Міністерства внутрішніх справ України. Взаємодія органів внутрішніх справ з податковою службою при здійсненні контролю за додержанням порядку проведення готівкових розрахункових операцій становить узгоджену за часом, місцем, способом,

цілями спільну діяльність, спрямовану на вирішення завдань держави у сфері контролю за готівковим обігом. Найбільш поширеними з них є: інформаційне співробітництво, спільне проведення контрольних заходів, розробка нормативно-правових актів.

Існує декілька стадій контролю за додержанням порядку проведення готівкових розрахункових операцій, кожна з яких завершує складанням певного процесуального акта (рис. 3).

Етап проведення перевірки додержання порядку проведення готівкових розрахункових операцій є основним етапом поточного фінансового контролю, на якому реалізуються можливості контролюючих органів з виконання завдань: виявлення порушень порядку проведення готівкових розрахункових операцій, фіксації

фактів порушень законодавства з боку суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють розрахунки за готівкові кошти. Встановлено, що етап проведення перевірки складається з сукупності методичних прийомів, таких як: контрольна розрахункова операція, спостереження, хронометраж, обстеження, перевірка повноти обліку виручки, перевірка повноти оприбуткування, реалізації та фактичних залишків запасів (товарно-матеріальних цінностей).

Початковим етапом перевірки додержання проведення готівкових розрахунків є контрольна розрахункова операція. Проведення вище вказаного прийому випереджає повідомлення про початок перевірки, з якого зазвичай починаються планові та позапланові перевірки.

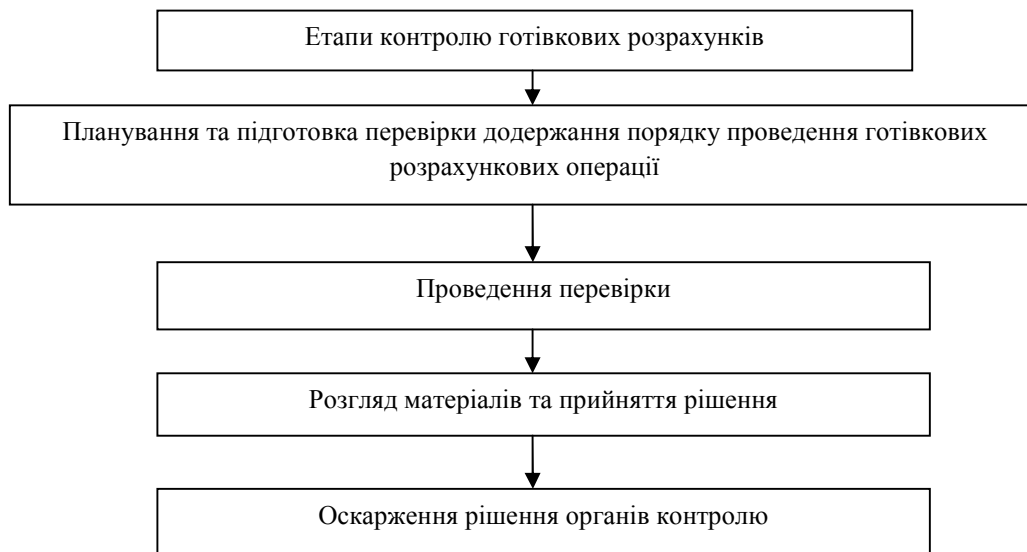

Рис. 3. Стадії проведення контролю готівкових розрахунків

Однією із форм управління господарською діяльністю підприємства є внутрішній контроль готівкових розрахунків, до основних завдань якого відноситься: запобігання непродуктивних витрат і втрат, неефективного витрачання ресурсів, використання коштів не за призначенням, а також оцінка ефективності роботи підприємства. Ефективна система внутрішнього контролю повинна бути заснована на розробленій методиці, яка буде відображати специфіку підприємства, структуру готівкових розрахунків. На початковому етапі рекомендується розробити правостановлюючий внутрішній локальний документ, який регламентує порядок здійснення контролю, права і обов'язки осіб, які виконують контролюючі функції, їх задачі і компетенції. Також можлива розробка керівництвом з дотримання внутрішніх правил, політик і контрольних процедур при роботі з виявленими порушеннями в сфері готівкових розрахунків та їх документування. Особлива увага приділяється опрацюванню та впровадженню внутрішньої

нормативної документації по ідентифікації, оцінці, моніторингу і своєчасному інформуванню керівництва про потенціальні і виявлені недоліки [3].

Регулярне проведення інвентаризації, яка являється одним із видів внутрішнього контролю за дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків, здійснюється за керівництвом самого підприємства. Окрім того, в ході проведення документальних перевірок обов'язково здійснюють інвентаризацію кас і перевіряють дотримання за порядком ведення касових операцій.

У морських торговельних портах, якщо це передбачено їх статутом, такі ревізії проводять ревізійні комісії, склад яких затверджує керівник підприємства. Ревізійна комісія може бути у такому складі: голова – керівник (заступник керівника) підприємства і члени комісії – головний бухгалтер, представники окремих структурних підрозділів, провідні фахівці тощо.

Внутрішній контроль готівкових грошових коштів обов'язково проводиться раз на рік перед зіставленням фінансової звітності, у плановому порядку – раз в квартал, позапланово – за необхідністю. Залежно від повноти охоплення коштів інвентаризації поділяються на повні й часткові. Інвентаризація, що охоплює всі кошти підприємства називається повною. Повні інвентаризації – річні. Часткова інвентаризація охоплює лише якийсь один вид коштів (наприклад каси). Часткові інвентаризації проводяться для забезпечення точності звітних даних, посилення боротьби з втратами і зміцнення фінансової дисципліни [4].

Підставою для перевірки є відповідний наказ керівника підприємства, складений у довільній формі. Основними завданнями інвентаризації готівкових розрахунків є:

— виявлення фактичної наявності грошових коштів та інших грошових документів;

— встановлення надлишку та нестачі грошових коштів та інших цінностей шляхом перевірки їх фактичної наявності з даними бухгалтерії;

— перевірка додержання умов и порядку збереження грошових коштів.

Висновки

Система контролю готівкових розрахунків серед морських торговельних портів – це самостійний вид фінансового контролю, який забезпечує дотримання встановленого нормативно-правовими актами порядку проведення розрахунків у готівковій формі. Проведення такого контролю гарантує схоронність майна підприємства і дотримання фінансової дисципліни на підприємстві. Тому у морських торговельних портах рекомендовано проводити контроль готівкових розрахунків як внутрішній, так і зовнішній.

Список літератури:

1. Положення про введення касових операцій у національній валюті в Україні від 15.12.2004 р. №637 (з подальшими змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0040-05>.
2. Податковий Кодекс України від 13.01.2014 р. п. 75.1 ст. 75 гл. 8 розд. (з подальшими змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Лытнева Н. А. Методика внутреннего контроля в системе управления расчетами с подотчетными лицами / Н. А. Лытнева, Н. В. Пьянова // Вестник Орел ГИЭТ. – 2013. – Вып. 2 (24).
4. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (Фінансовий) облік : підруч. / Н. М. Ткаченко. – [6-те вид. допов. і перероб.]. – К.: Алерта, 2013. – 54 – 55 с.
5. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський облік на підприємствах України з різними формами власності / Н. М. Ткаченко. – К.: А.С.К., 2008. – 256 с.

Надано до редакції 28.09.2014

Побережець Ольга Валеріївна / Olga V. Poberezhets
evgenmaslennikov@ukr.net

Маліновська Катерина Ігорівна / Katerina I. Malinowska
katya.malinovskaya.1993@mail.ru

Файт Ілона Вікторівна / Ilona V. Fait

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Система контролю готівкових розрахунків у морських торговельних портах [Електронний ресурс] / О.В. Побережець, К.І. Маліновська, І.В. Файт // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 6 (16). – С. 106-110. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n6.html>